

Nr 561

Av herr **Onsjö m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1955/56 m. m.

De naturliga förutsättningarna för jordbruk är i vårt land mycket skiftande. Detta är av särskild betydelse för växtodlingen. Skillnaderna i fråga om klimat och jordarter spelar sålunda stor roll för dränering, jordbearbetning, gödning, växtföljd etc. Angivna förhållanden nödvändiggör, att försöksverksamheten på växtodlingens område i särskild grad är lokalt betonad och inriktad på olika bygders speciella problem. Även inom husdjursskötseln förefinnes frågor vid vilkas lösande stor hänsyn måste tagas till de lokalt varierande betingelserna.

På grund härav har Orts- och bygdeintresset för jordbrukets försöksverksamhet alltid varit betydande. Det har också från lokalt håll framförts ett stort antal förslag om inrättande av statliga försöksgårdar i olika delar av landet. Dessa förslag har emellertid av statsfinansiella skäl icke kunnat realiserats annat än i begränsad omfattning. Vid tillkomsten av de nu befintliga försöksgårdarna har man också lokalt medverkat på olika sätt och därigenom gett uttryck för de förhoppningar, som man hyst i fråga om gårdarnas betydelse för jordbrukets utveckling inom berörda landsdelar.

Nästan genomgående torde det emellertid förhålla sig så, att detta positiva lokala intresse efter hand märkbart avtagit, då man funnit, att gårdarna icke blivit vad man tänkt sig och ej heller fått den ställning inom landsdelarnas jordbruk som man hoppats på. Orsakerna härtill är, enligt vårt förmenande, främst att gårdarna organisatoriskt ej fått erforderlig anknytning och kontakt med de lokala jordbruksintressena och att gårdarnas resurser blivit alltför knäppt tillmätta. Ortsintressena har således icke fått något som helst inflytande på försöksgårdarnas ledning och den där bedrivna verksamheten, och gårdarna har genom sin organisationsform blivit alltför isolerade. Följden har också blivit, att det brister väsentligt i försöksgårdarnas samhörighet med bygden. Vidare synes, främst på grund av de bristande ekonomiska resurserna, den egentliga jordbruksdriften vid gårdarna i flera fall lämna en hel del övrigt att önska och kan ej sägas utgöra det mönster eller föredöme för jordbruket i bygden, som man haft anledning förvänta att statliga försöksgårdar skulle vara.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 116 har bl. a. framlagts förslag till vissa ändringar i de statliga försöksgårdarnas och den vid dessa bedrivna verksamhetens organisation. Dessa förslag grundar sig på en inom styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök verkställd utredning, vilken blottat mycket betänkliga brister i fråga om vissa av försöksgårdarnas ekonomi och

skötseln av försöksgårdsdriftens ekonomiska angelägenheter. Den i detta avseende lämnade redogörelsen ger ett intryck av att dessa angelägenheter icke alltid handhåfts med den omsorg och omtanke som bort råda. Uppenbart synes emellertid vara, att bristerna till icke ringa del sammanhänger med nu rådande organisatoriska förhållanden. Sålunda synes ledningen och ansvaret för verksamheten i fråga enligt gällande ordning vara alltför splittrat och uppdelat. Det är därför i hög grad påkallat med organisatoriska förändringar.

De nu i propositionen framlagda förslagen innebär, att verksamheten vid de statliga försöksgårdarna skulle helt inordnas i statens jordbruksförsök. Därvid skulle dels försöksgårdsföreståndarna och övrig försökspersonal sammanföras med statens jordbruksförsöks personal, dels ock försöksgårdarnas anslag till den direkta försöksverksamheten sammanslås med statens jordbruksförsöks anslag till fast försöksverksamhet. Härigenom skulle försöksgårdarna från att tidigare ha haft en relativt självständig ställning inom ramen för sina begränsade resurser ombildas till filialer under statens jordbruksförsök. En sådan centralisering måste medföra, att försöksgårdarnas lokala anknytning ytterligare försvåras och försämras. Den ursprungliga tanken att försöksgårdarna främst skulle vara lokala försöksanstalter för resp. bygdens speciella jordbruksproblem kommer också att frångås. Framhållas må därjämte, att i vad avser handhavandet av försöksgårdarnas ekonomiska angelägenheter, mot vilket berättigade anmärkningar riktats, kommer den föreslagna omläggningen icke att innebära någon förbättring, eftersom ledning och ansvar för gårdarnas ekonomi alltjämt kommer att i minst lika hög grad som tidigare vara splittrat och uppdelat.

Den i propositionen föreslagna centraliseringen kommer emellertid med all sannolikhet att leda till att statens jordbruksförsök, som avsetts vara ett centrum för den praktiska jordbruksförsöksverksamheten, mer och mer övergår till att bli en vetenskaplig forskningsanstalt. Redan nu förefinnes tecken på att utvecklingen går i denna riktning. Ett mera fristående och lokalt inriktat försöksgårdssystem skulle kunna motverka en sådan ur det praktiska jordbrukets synpunkt mindre önskvärd utveckling av den statliga jordbruksförsöksverksamheten.

Synpunkter överensstämmande med de ovan anförda har framförts av flera av de i ärendet hörda remissinstanserna. Sålunda framhålls i många fall angelägenheten av att kontakten mellan försöksgårdarna och de lokala jordbruksintressena förbättras. Nära nog genomgående har detta kommit till uttryck i de yttranden, som avgivits av de hushållningssällskap inom vilkas områden statliga försöksgårdar är eller varit belägna. De erfarenheter som härvidlag redovisats torde i förevarande sammanhang böra tillmätas mycket stor betydelse.

Då vi alltså anser, att de förslag, som nu framlagts för lösande av denna för vårt jordbruk betydelsefulla fråga, icke kommer att tillgodose olika bygders behov av lokalt betingad kvalificerad försöksverksamhet, synes oss frågan

om de statliga försöksgårdarnas organisation böra bli föremål för en förnyad översyn. Härvid bör ovan anförda synpunkter tillmätas avsevärt större betydelse än som gjorts i föreliggande förslag. I avvaktan på denna översyn bör de i propositionen framlagda förslagen i vad avser försöksgårdarnas organisation ej föranleda någon riksdagens åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1955/56 m. m. måtte besluta, att frågan om de statliga försöksgårdarnas organisation blir föremål för en förnyad översyn.

Stockholm den 22 mars 1955

J. Onsjö

Einar Hæggbloom

Rolf Eliasson

Gunnar Larsson
i Luttra

Thorvald Ekdahl

Gustaf Svensson
i Vä

Sven Persson

Nr 562

Av herr **Larsson** i Hedenäset **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående anslag till statens försöksgårdar för budgetåret 1955/56 m. m.

(Lika lydande med motion nr 450 i Första kammaren)

Stockholm den 22 mars 1955

Harald Larsson
i Hedenäset

Olof W. Wiklund

Ivar Jansson
i Kalix